

Ders : 128

Konu : Dua

Dua kelimesi sözlükte; **çağırarak, seslenmek, istemek, yardım talep etmek** anlamlarına gelmektedir. Terim olarak ise; insanın bütün benliğiyle Allah'a yönelerek maddi ve manevi isteklerini O'na arz etmesi demektir.

Duanın ana gayesi; kulun, hâlini Rabbine arz etmesi, O'na sığınması ve ondan yardım istemesi, âciz olanın Azîz olana teslim olmasıdır. Dua kelimesi Kur'an'da yirmi yerde geçmektedir. Ayrıca bir çok ayette dua kökünden fiiller yer almaktadır.¹

Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ*

“Rabbimiz şöyle buyurdu: Bana duâ edin kabul edeyim. Çünkü bana ibâdeti bırakıp büyüklük taslayanlar aşağılanarak cehenneme gireceklerdir.”²

Diğer bir ayette ise:

قُلْ مَا يَعْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

“De ki duanız olmasa Rabbim size ne diye değer versin.”³ buyurulmaktadır. Yine:

“Darda kalanların, kendisine yalvardıkları zaman duasını kabul eden ve onları sıkıntıdan kurtaran kim?”⁴ buyurulmaktadır.

Dua aynı zamanda zikir ve ibadettir. Resûlullah (s.a.v.):

الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ

“Dua ibadettir.”⁵ buyurmuştur.

Allah'ın istediği iman ve itaattir. Allah, iman edip itaat edenlerin dualarını kabul edeceğini vadedmiştir. Gerçek manada iman edip Allah'a kulluk edenlerin duası kabul olunur. Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

الدُّعَاءُ مَخُّ الْعِبَادَةِ

“Duâ ibadetin özüdür.”⁶

Peygamberler iyi birer kul olmakla örnek ve önderlerimizdir. Örnek kul son Peygamber Hz. Muhammed (s.a.v.), ibâdetlerin nasıl yapılacağını ve nasıl kabul edileceğini hem bizzat yaşayarak hem de açıklayarak göstermiştir.

¹ Dinî Kavramlar Sözlüğü, sh.128

² Mü'min Sûresi 60.Âyet

³ Furkan suresi, 77. ayet

⁴ Neml suresi, 62. ayet

⁵ Ebû Dâvûd, Vitir, 23

⁶ Tirmizî, Daavat 1

Duâ, kulun aczini, güçsüzlüğünü, çaresizliğini idrak edip, itiraf etmesidir. Bu itiraf sözlü olabileceği gibi, fiili de olabilir. Çünkü kul duâ etmekle, kendi güçsüzlüğünü, Allah'ın ise kulun her ihtiyacını karşılamaya kadir olduğunu itiraf etmiş olmaktadır. Bu sebeple duâ ibâdetten başka bir mânâya gelmez. Kulluk, duâda ifadesini ve mânâsını bulur. Cenâb-ı Hakk:

Dinini yeterince bilmeyen ve şuur sahibi olmayan bazı kişiler, duâyı küçümseyerek, duâya gerek olmadığını iddia etmektedirler. Hatta sahip oldukları teknoloji ve yeniliklerle duâya gerek görmemektedirler. Oysa hiçbir gelişme ve yenilik insanı kulluktan uzaklaştırmamalıdır. Aslında gelişen ve değişen imkânlar daha fazla ve daha şuurulu kulluk yapmayı gerektirir. Çünkü duâ zamanlar üstüdür. Nimetlere şükür her zaman gereklidir.

Duâ, kulu daima kulluk çizgisinde tutar. Ne Firavun gibi ilâhlık iddiasında bulunur, ne de kendisini dünyada koruyucusuz, yardımcısız bir zavallı sanmasına izin verir. Allah dilemedikçe hiçbir şeyin olmayacağı, O diledikten sonra da hiçbir engelin kalmayacağı güveni ve inancı ile ümitli bir kul olarak ayrılır.

Duâ genel olarak iki kısma ayrılır:

- 1- Fiili duâ
- 2- Kavli duâ

Şuurlu bir müslüman önce fiili duâyı, yani amelini, çalışmasını yapmalı, tedbirini almalı ve kavli duâda bulunmalıdır. Çünkü fiili duâ olmadan sadece kavli duâda bulunmak, avunmaktan başka bir şey değildir. Namaz kılmadan kabulünü istemek, âhirete hazırlık yapmadan Cehennem azabından kurtulmayı istemek, tarlaya tohum ekmeden ürün vermesini beklemeye benzer ki, bu imkânsızdır.

Mü'min, önce fiili duâya sarılmalı, sonra da kavli duâya müracaât etmelidir.

Allah'a karşı saygılı olmak, haddini bilmek ve asli görevini ihmal etmemek, duâ ve niyazdan uzak durmamakla ispat edilir. Çünkü sürekli mutluluk için sürekli kulluk gerekir.

Çareyi tedbirde sanmak ne gaflet!

“Deveni hem bağla, hem de tevekkül et!”

Necip Fazıl Kısakürek

İmam-ı Gazâlî, dua âdâbını on madde olarak sıralamaktadır : Bunlar :

1. Dua, şerefli vakitlerde yapılmalıdır. Seher vakitlerinde, Cuma günleri, Arefe günü, Ramazan ayı gibi...
2. Kul duada devamlı şerefli hâlleri gözetmelidir. Namaza hazırlanırken, farz namazlardan sonra, ezan ve kamet arasında, oruçlu olduğu zaman gecenin son saatlerinde⁷ ve secde halinde iken dua edilmelidir.⁸
3. Kibleye dönülerek ve eller kaldırılarak dua edilmelidir.
4. Dua normal bir sesle yapılmalıdır. Ne fazla bağırılmalı ne de ses çok kısılmalıdır.

Rivayete göre bir bedevî Resûlullah (s.a.v.)'e “Rabbimiz yakın mıdır, uzak mıdır? Yakınsa O'na fısıltı şeklinde dua edelim, uzaksa bağıralım” dedi. Bunun üzerine şu ayet indi:

7 Tirmizî, Deavat 79
8 Müslim, Salât 215

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا
بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ*

“Kullarım sana, beni sorarlarsa (söyle onlara): Şüphesiz ben (kendilerine) çok yakıным. Bana dua edenin duasını kabul ederim...”⁹

5. Duada; yakarış, korku ve istek olmalıdır. Kur’ân-ı Kerîm’de:

إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ*

“...Onlar hayırlara koşarlar. Umarak ve korkarak bize dua ederler.”¹⁰ buyurulmaktadır.

6. Dua, kesin bir inançla yapılmalıdır. “Rabbim, duamı mutlaka kabul eder” diye düşünmeli, şüpheye düşmemeli ve ümitsiz olmamalıdır. Nitekim Resûlullah (s.a.v.): **“Biriniz dua ettiği vakit; ‘Allahım, dilersen beni affet!’ demesin. Lâkin istediğini kesinleştiresin ve rağbeti büyültsün. Çünkü Allah’a, verdiği bir şey büyük gelmez.**”¹¹ buyurmaktadır.

7. Duada ısrar edilmeli ve dua üç kere tekrar edilmelidir. Abdullah ibn Mes’ud (r.a.)’ın bildirdiğine göre Resûlullah (s.a.v.) dua ettiği zaman duasını üç defa tekrar ederdi.

“Duam neden kabul edilmedi?” diye düşünülmemelidir. Çünkü Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Nice defalar hep dua ettim de, Rabbim duamı kabul buyurduğunu gördüğüm yok” der. Duasının hemen kabul edilmemesi sebebiyle bıkar ve duayı bırakır.”¹²

8. Duasını Allah’ın zikriyle açmalı, duanın başlangıcında hemen isteklerini sıralamamalıdır. Bunun için duaya önce Allah’ı zikir, Peygamber (s.a.v.)’e salât ve selam getirerek başlanmalıdır.

9. Duanın kabul olması için gerekenleri yapmalıdır. Bunlar; tevbe etmek, zulüm yoluyla elde edilen malları geri vermek ve Allah’a tam bir samimiyetle yönelmektir.¹³

Resûlullah (s.a.v.):

“Allah’ım! Ben fayda vermiyen ilimden, korkmayan kalpten, doymayan nefisten ve kabul olunmayan duadan sana sığınırım.”¹⁴ buyurmuştur.

9 Bakara suresi, 186. ayet

10 Enbiyâ suresi 90. ayet

11 Müslim, Kitabü’z-Zikr ve’ d-Dua, 4

12 Müslim, Zikr 92

13 İhyâ’u Ulûmi’ d-Dîn, İmam Gazâlî, C.1, sh. 1073-1088

14 Müslim, Müslim, Kitabü’z-Zikr ve’ d-Dua, 18

Alınacak Dersler:

Peygamberimiz (s.a.v.) her konuda bizim örnek ve önderimizdir. Onun gibi dua etmeliyiz.

1. Duâ ve niyaz, kulluğun özüdür. Duâ, ibâdettir. Duâ, kulun aczini itiraf etmesidir.
2. Rabbimiz: “Bana duâ edin kabul edeyim.” buyurmuştur. Öyleyse çok dua etmeliyiz.
3. Dinini yeterince bilmeyen bazı insanlar, duânın gereksiz olduğunu zannederler. Bu en büyük yanılıdır.
4. Duâ, kulu daima kulluk çizgisinde tutar.
5. Dua, kavli ve fiili olmak üzere ikiye ayrılır. Şuurlu bir mü'min, önce fiili duâyı, sonra da kavli duâyı yapar.

”Gel sevdiğine sokul!

Sevdiğiyile olur kul.”

N.Fazıl Kısakürek

Not: Bu hafta;

1. Dua âdâbına göre dua edip etmediğimizi gözden geçirelim.
2. Resûlullah (s.a.v.)'in “Dua ibadettir.” ve “Dua ibadetin özüdür.” hadislerini manalarıyla birlikte ezberleyelim.
3. Kavli duadan önce fiili dualarımızı tam yapıp yapmadığımızı değerlendirelim.
4. Özellikle seher vakitlerinde aile fertlerimize ve bütün müslümanların kurtuluşuna dua edelim.